

Uitspraak. Tijdige en finale geschilbeslechting

Bestuursrecht rechtsbescherming 2024/2025

13 mei 2025

mr. drs. R.S. Wertheim, docent in deeltijd

r.s.wertheim@rug.nl / wertheim@wertheimadvocatuur.nl

Uitspraak

- › Terminologie: “uitspraak”, dus niet vonnis, arrest, beschikking e.d.
- › “Tussenuitspraak”, art. 8:80a, Awb, bij de bestuurlijke lus
- › Veel procedurele beslissingen (bijv. oproepen getuigen 8:46 Awb, voegen of splitsen zaken art. 8:14 Awb) niet met “uitspraak”, maar “griffiersbrief”
- › Prejudiciële vragen wel met “uitspraak”, onder schorsing van de behandeling en aanhouding van “iedere verdere beslissing”. Zie bijv. ABRS 25 april 2024, [ECLI:NL:RVS:2024:1742](#) (Derdelanders uit Oekraïne) (HvJ EU [ECLI:EU:C:2024:1038](#), einduitspraak ABRS 23 april 2025, [ECLI:NL:RVS:2025:1827](#))

NOS Nieuws • Donderdag 25 april, 10:43

Raad van State pauzeert zaken derdelanders
vanwege vragen aan EU-hof

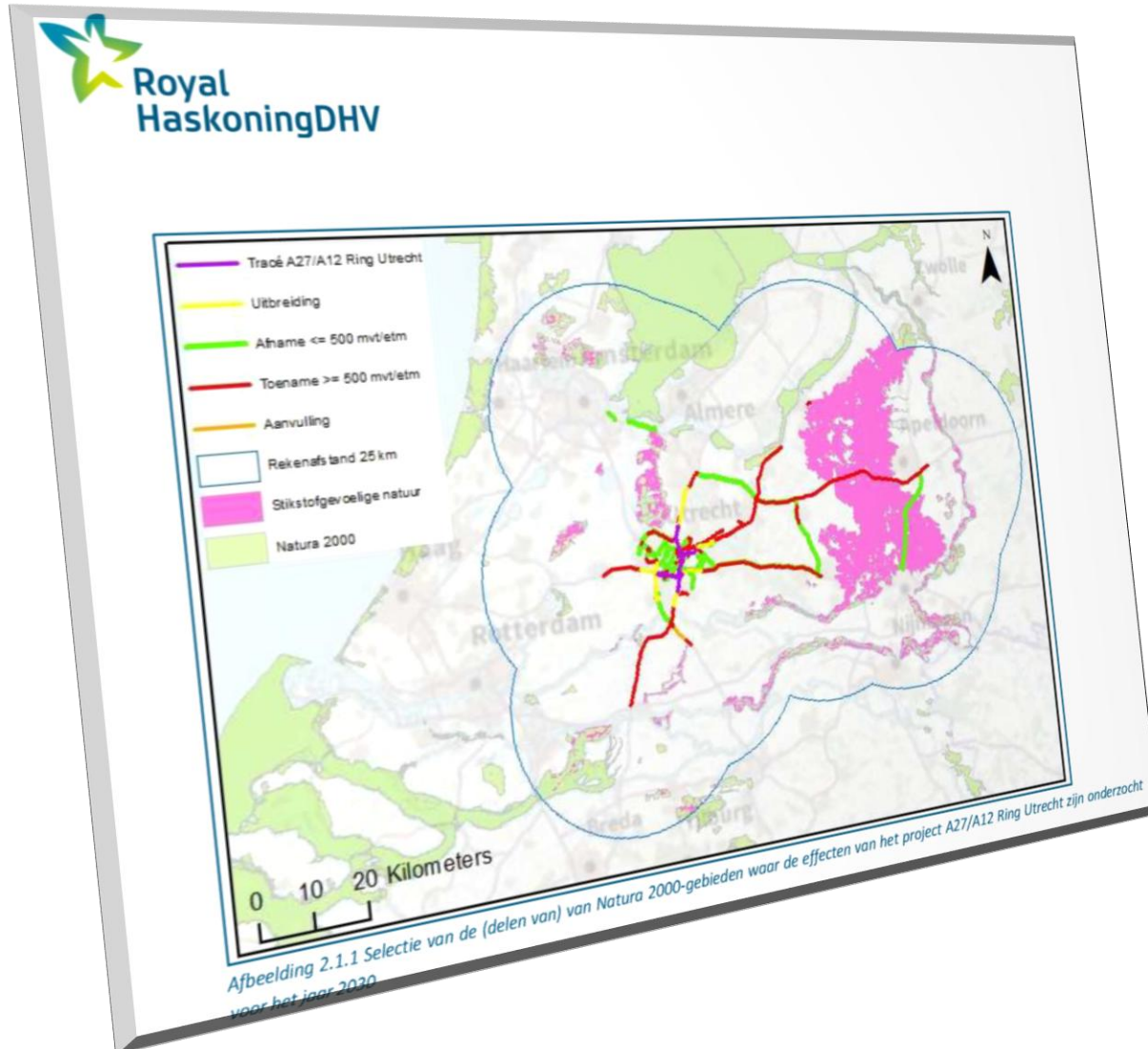
Uitspraak

- › Buitenwettelijke tussenuitspraak bijv. ABRS 2 november 2022, [ECLI:NL:RVS:2022:3159](#), (Porthos, bouwvrijstelling) (einduitspraak: [ECLI:NL:RVS:2023:3129](#))
- › Tussenuitspraken krijgen expliciete basis in nieuw art. 8:80a Awb ([conceptwetsvoorstel Wet versterking waarborgfunctie Awb](#))

Trouw

Wat als de opgeslagen CO2 van Porthos
 weer ontsnapt uit het gasveld op de
 Noordzee?

Uitspraak

- Combi tussenuitspraak (i.c. bestuurlijke lus) en einduitspraak, bijvoorbeeld ABRvS 30 april 2025

[ECLI:NL:RVS:2025:1971](https://ecli.nl/RVS/2025/1971)

(Tracébesluit A27/A12 Ring Utrecht)

Uitspraak

- › Uitspraak: mondeling of schriftelijk.
- › Uitspraak termijn mondelinge uitspraak: meteen na sluiting onderzoek ter zitting art. 8:67 lid 1 Awb
- › Uitspraaktermijn schriftelijke uitspraak: 6 weken na sluiting onderzoek; art. 8:66 lid 1 Awb
 - In de praktijk vaak vertraging (lang wachten op zitting en na zitting soms ook op uitspraak)

Uitspraak

- › Soms uitspraaktermijn niet gekoppeld aan sluiting onderzoek ter zitting, maar, bijv. zes maanden na ontvangst verweerschrift ([art. 16.87 Omgevingswet](#)), o.a.
 - bij “projectbesluit”,
 - en volgens voorstel Wet versterking regie volkshuisvesting (voorgesteld [art. 16.87a Ow](#)) ook bijv. bij categorieën projecten, aan te wijzen bij AMvB; Raad van State ([Kst. 36512](#), 4) kritisch:

Voorts betekent de voorgestelde regeling voor versnelde behandeling niet alleen dat de beslistermijn voor de bestuursrechter wordt verkort naar zes maanden. Ook vervalt het beroep in twee instanties en doet de Afdeling bestuursrechtspraak uitspraak in eerste en enige aanleg. Daarnaast vervalt de mogelijkheid tot het indienen van pro forma beroepschriften. Dit zijn belangrijke beperkingen in het beroepsrecht van belanghebbenden.

Het voorgaande rechtvaardigt de regeling van de voorgestelde versnelde behandeling in een afzonderlijk voorstel. Hiermee kunnen beide Kamers

ABRvS 2024

Ingekomen en afgedane zaken

40 fte

Staatsraden 45

Staatsraden in buitengewone dienst 12

Staatsraden advocaat-generaal 4

252 Juristen

234,6 fte

Ingekomen

11.117

Ingekomen nieuwe
rechtszaken per kamer

3.039 Omgevingskamer

1.994 Algemene kamer

6.084 Vreemdelingenkamer

Aantal
hoofdzaken
8.725

Aantal voorlopige
voorzieningen
2.392

Afgedaan

10.523

Gemiddelde door-
looptijden in weken

34 Alle zaken

42 Hoofdzaken

5 Voorlopige voorzieningen

Afgedane rechtszaken
in de Omgevingskamer
2.507

52

gemiddelde
doorlooptijd
in weken

Afgedane rechtszaken
in de Algemene kamer
1.806

54

gemiddelde
doorlooptijd
in weken

Afgedane rechtszaken in
de Vreemdelingenkamer
6.210

19

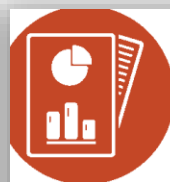
gemiddelde
doorlooptijd
in weken

Overzicht van alle cijfers:

raadvanstate.nl/jaarverslag2024

CRvB 2023

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP IN CIJFERS

Rechtbanken

- › Bestuur
 - Ingekomen
 - Jaar 2023: 39.900 zaken
 - Jaar 2024: 39.660 zaken
 - Afgehandeld
 - Jaar 2023: 37.630 zaken
 - Jaar 2024: 39.670 zaken
- › Vreemdelingen
 - Ingekomen
 - Jaar 2023: 44.400 zaken
 - Jaar 2024: 55.960 zaken
 - Afgehandeld
 - Jaar 2023: 39.660 zaken
 - Jaar 2024: 49.360 zaken

- › Belasting
 - Ingekomen
 - Jaar 2023: 37.300 zaken
 - Jaar 2024: 45.950 zaken
 - Afgehandeld
 - Jaar 2023: 29.510 zaken
 - Jaar 2024: 41.140 zaken

Uitspraak

- › Bekendmakingstermijn: 8:79 lid 1 Awb, binnen 2 wkn na dagtekening
 - per post in principe aangetekend, art. 8:37 lid 1 Awb
 - digitaal, plaatsing in elektronisch dossier en notificatie, art. 8:36c lid 2 Awb
 - vgl. art. 1.12 [Procesreglement bestuursrecht rechtbanken 2025](#)
- › Van belang voor hogerberoepstermijn; art. 6:8 lid 1 jo. 6:24 Awb

Uitspraak

- › Openbaarheid:
- › www.rechtspraak.nl.
 - Niet alle uitspraken:
 - [Besluit selectiecriteria uitsprakendatabank Rechtspraak.nl](#)
 - Anonimiseringsrichtlijnen
- › uitspreken in het openbaar:
 - mondelinge uitspraak artikel 8:67, lid 5, Awb
 - schriftelijke uitspraak artikel 8:78 Awb
 - vgl. ABRS 30 april 2019, [ECLI:NL:RVS:2019:1390](#):
 - burger vrijwaren tegen geheime vonnissen
 - vertrouwen rechterlijke macht, controle op rechterlijke macht, waarborgen recht op eerlijk proces
 - vgl. HR 21 april 2023, [ECLI:NL:2023:658](#), over openbaarheid van civiele procedures

Uitspraak

- › Schriftelijke uitspraak
 - Art. 8:77 lid 1 Awb
 - namen partijen
 - gronden beslissing (motivering)
 - beslissing (dictum)
 - na(a)m(en) rechter(s)
 - dag waarop de beslissing is uitgesproken
 - rechtsmiddelverwijzing
- › Mondelinge uitspraak
 - art. 8:67 lid 2 en 3 Awb
 - gronden beslissing (motivering)
 - beslissing (dictum)

Uitspraak

Gemeente Brummen

- › Gronden beslissing (motivering):
 - Besluit vernietigd. Maar bepaalde beroepsgronden uitdrukkelijk en zonder voorbehoud door rechtbank verworpen.
 - Dan meteen hoger beroep en niet in een tweede beroep bij rechtbank dezelfde gronden tegen het nieuwe besluit van het bestuursorgaan aanvoeren. ABRvS 6 augustus 2003, [ECLI:NL:RVS:2003:AI0801](#), “Brummen”
 - Uitzondering: nieuw gebleken feiten of omstandigheden kunnen een hernieuwde beoordeling van een eerder uitdrukkelijk en zonder voorbehoud verworpen beroepsgrond rechtvaardigen, bijv. [ECLI:NL:RVS:2024:1706](#)

Dictum uitspraak

Artikel 8:70 Awb

De uitspraak strekt tot:

- a) onbevoegdverklaring van de bestuursrechter,
- b) niet-ontvankelijkverklaring van het beroep,
- c) ongegrondverklaring van het beroep,
- d) gegrondverklaring van het beroep.

202107012/1/R4

6

13 maart 2024

Beslissing

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State:

- I. verklaart het beroep gegrond;
- II. vernietigt het besluit van het college van burgemeester en wethouders van Heerde van 28 september 2021, kenmerk 491808/533598;
- III. veroordeelt het college van burgemeester en wethouders van Heerde tot vergoeding van bij Stichting Landgoed Windesheim in verband met de behandeling van het beroep opgekomen proceskosten tot een bedrag van € 1750,00, volledig toe te rekenen aan door een derde beroepsmatig verleende rechtsbijstand;
- IV. gelast dat het college van burgemeester en wethouders van Heerde aan Stichting Landgoed Windesheim het door haar voor de behandeling van het beroep betaalde griffierecht ten bedrage van € 360,00 vergoedt.

Aldus vastgesteld door mr. J. Hoekstra, lid van de enkelvoudige kamer, in tegenwoordigheid van mr. J.A.A. van Roessel, griffier.

w.g. Hoekstra
lid van de enkelvoudige kamer

w.g. Van Roessel
griffier

Uitgesproken in het openbaar op 13 maart 2024

457-1030
Verzonden: 13 maart 2024

Onbevoegdverklaring

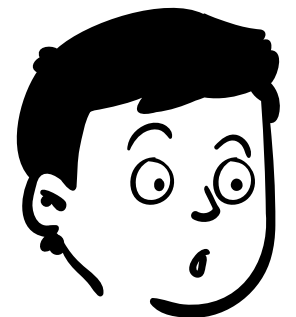
- > bijv. andere bestuursrechter bevoegd

- > bestreden handeling geen voor beroep vatbaar besluit, vgl. art. 8:2 e.v. Awb
- > 6:15 Awb
- > 8:71 Awb

Niet-ontvankelijkverklaring

- > Wel bevoegde rechter, maar hij mag niet inhoudelijk oordelen, bijv. beroep door niet-belanghebbende, te laat beroep, gebrekkig beroepschrift, niet betalen griffierecht
- > Verlies van procesbelang: appellant kan het gewenste doel niet meer bereiken; geen uitspraak als er geen geschil meer is over een besluit van een bestuursorgaan
- > Procesbelang kan gelegen blijven in verkrijgen vergoeding van de schade die appellant stelt te lijden a.g.v. bestreden besluit

Ongegrondverklaring

- › Bestuursrechter oordeelt besluit niet onrechtmatig
- › Of wel onrechtmatig, maar 6:22 Awb

Gegroundverklaring

De rechtbank:

- verklaart het beroep gegrond; (8:70 onder d Awb)
- vernietigt het bestreden besluit; (8:72 lid 1 Awb)

Primair besluit

Beslissing op bezwaar

Uitspraak rechtbank

Nevendicta art. 8:72 Awb

- › In stand laten van rechtsgevolgen (lid 3 onder a)
- › Zelf voorzien in de zaak (lid 3 onder b)
- › Opdracht nieuw besluit met inachtneming aanwijzingen (lid 4)
- › Voorlopige voorziening in hoofdzaak (lid 5)
- › Dwangsom (lid 6)

Nevendicta art. 8:72 Awb, voorbeeld

- Vovo art. 8:72(5) Awb. Bijv. [ECLI:NL:RVS:2017:3156](#):
 - besluiten minister EZ tot instemming met door NAM ingediende winningsplan Groningen Gasveld 2016 (21,6 miljard Nm³ gas per jaar)
 - ABRS vernietigt besluiten; minister moet binnen 1 jaar nieuw besluit nemen
 - gevolg vernietiging: eerder instemmingsbesluit 2007 zonder winningsbeperkingen gaat weer gelden.
 - daarom bepaalt Afdeling:
 - “treft de voorlopige voorziening dat hetgeen bij de beide besluiten is bepaald blijft gelden totdat een besluit over een winningsplan voor het Groningenveld is genomen en in werking is getreden”

Overige nevendicta

- › Vergoeding griffierecht (8:74 Awb)
- › Proceskostenveroordeling (8:75 Awb)
 - Besluit proceskosten bestuursrecht
 - bijv. kosten deskundige (art. 1, b)
 - kosten vastgesteld via art. 2, lid 1, b
 - bijv. kosten van door derde beroepsmatig verleende rechtsbijstand (art. 1, a)
 - via art. 2, lid 1, a en Bijlage, B1:
 - tarief (€ 647 of 907) x (opstelsom punten proceshandelingen) x gewicht van de zaak

Raad
van State

Formulier proceskosten.

(Let op: zie "INFORMATIE PROCESKOSTENVERGOEDING")

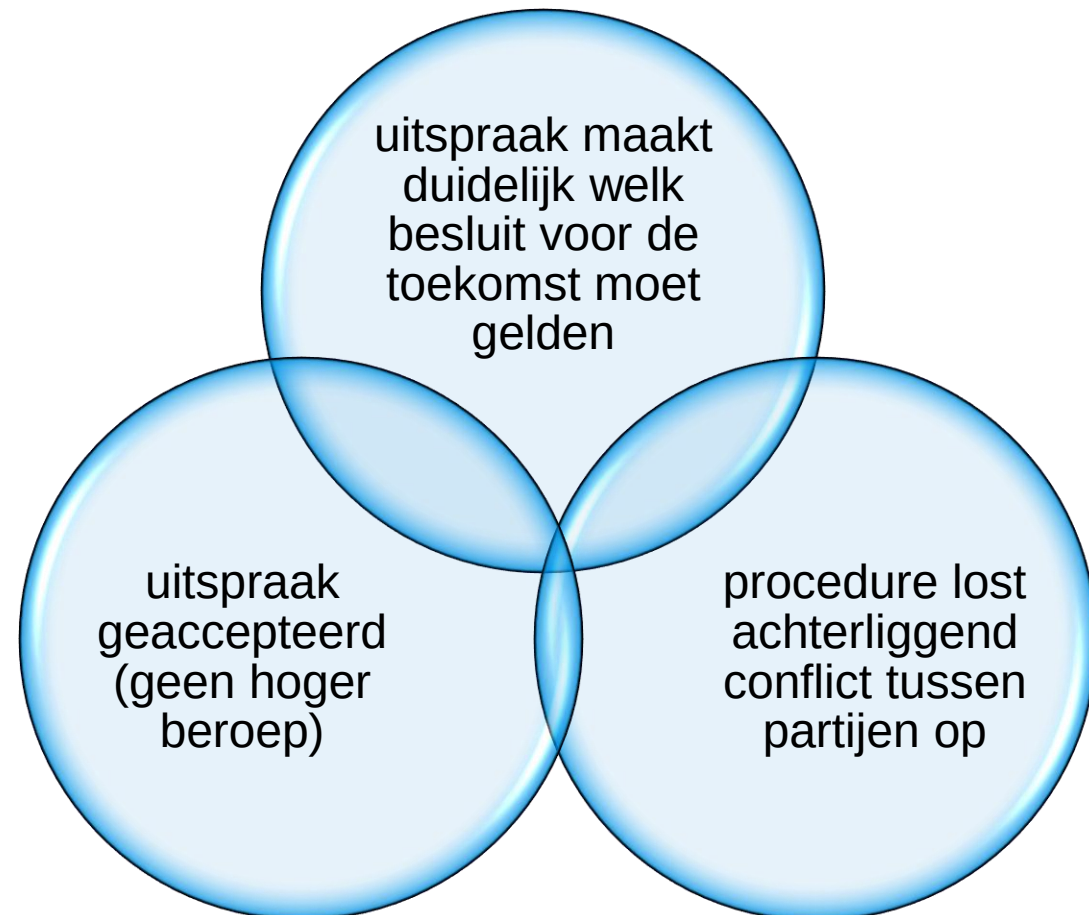

Finale geschilbeslechting

Finale geschilbeslechting

Artikel 8:41a Awb, gebod
 voor de rechter: gij zult het
 geschil zoveel mogelijk
 definitief beslechten

Finaliteitsladder

- a) Passeren gebrek (6:22 Awb)
- b) Rechtsgevolgen in stand laten (8:72 lid 3 onder a Awb)
- c) Zelf voorzien in de zaak (8:72 lid 3 onder b Awb)
- d) Bestuurlijke lus inzetten (8:51a Awb)
- e) Opdracht geven met aanwijzing (8:72 lid 4 Awb)

- › bestuursrechter moet keuze motiveren (bijv. [ECLI:NL:CRVB:2021:2917](#)) en in ieder geval drie belangen behartigen (zo finaal mogelijk; niet verder ingrijpen in bevoegdheid bestuur dan nodig; beter snelle dan trage geschilbeslechting) ([ECLI:NL:CBB:2014:438](#))

Instandlating rechtsgevolgen 8:72(3,a) Awb

- Rechter oordeelt besluit onrechtmatig, maar bepaalt dat rechtsgevolgen (deels) in stand blijven, bijv. bij:
 - Bevoegdheidsgebrek, maar bevoegde b.o. neemt 't besluit hangende procedure voor zijn rekening
 - Motiveringsgebrek of onvolledig onderzoek, en b.o. herstelt dat hangende de procedure (vrijwillig of via bestuurlijke lus) en herstel leidt niet tot verandering rechtsgevolgen
 - Nieuw besluit niet altijd nodig, ook motivering ter zitting e.d. kan soms voldoende zijn
 - N.B. Na bestuurlijke lus kan rechter niet meer passeren met 6:22 Awb maar hoogstens rechtsgevolgen in stand laten; [ECLI:NL:CRVB:2016:375](#)
 - Bij onjuiste toepassing wetsbepaling, als toepassing juiste wetsbepaling leidt tot hetzelfde besluit (dezelfde rechtsgevolgen)
 - Bijzondere omstandigheden, bijv. langdurig geschil; [ECLI:NL:RVS:2022:1152](#)

Instandlating rechtsgevolgen 8:72(3,a) Awb

- › Ook bij bevoegdheden met beleidsruimte als b.o. in 't bestreden besluit geen of onvolledige belangenafweging heeft verricht?
- › “Voor het in stand laten van de rechtsgevolgen is niet vereist dat nog slechts één beslissing mogelijk is.”
- › Maar b.o. moet dan hangende procedure alsnog aanvullende, volledige belangenafweging voor 't voetlicht brengen/alsnog voldoende motiveren
- › Pp moeten zich daarover uit kunnen laten
- › En rechter moet menen dat na vernietiging eenzelfde besluit zal afkomen dat zijn toets zal doorstaan

Zelf in de zaak voorzien 8:72(3,b) Awb

> Wanneer?

- Met in stand laten kan niet worden volstaan en rechtens is één beslissing de juiste; bijv.:
 - Bezwaar alsnog niet-ontvankelijk
 - Onjuiste wettelijke grondslag, zodat besluit niet genomen had mogen worden
 - Gebonden besluit (geen beleids- of beoordelingsruimte) en duidelijke feiten

Zelf in de zaak voorzien 8:72(3,b) Awb

- Maar soms ook bij besluiten met beoordelings- of beleidsruimte mogelijk, bijv.:
 - B.o. maakt alsnog vereiste belangenafweging en de uitkomst van die belangenafweging kan evident de rechterlijke toets doorstaan; ABRS 1 maart 2016, [ECLI:NL:RVS:2016:683](#), r.o. 5.1; ABRS 15 juni 2020, [ECLI:NL:RVS:2020:1682](#), r.o. 7.1
 - Er zijn beleidsregels van het b.o. voorhanden
 - (Dreiging van) undue delay
 - “Het is nu genoeg geweest”, “Driemaal is scheepsrecht”, “Three strikes and you’re out”

Zelf in de zaak voorzien 8:72(3,b) Awb

- Vereisten ook hier:
 - Pp moeten zich over door de rechter voorgenomen besluit kunnen uitlaten
 - Rechter moet volledig en actueel inzicht hebben in de feiten; belangen van derden betrekken; benodigde kennis en hulpmiddelen moeten voor rechter bereikbaar zijn. Rechter moet zeker zijn dat het besluit dat hij/zij neemt, in alle opzichten rechtmatig is.
- Bij bestuurlijke boete zelf in de zaak voorzien hoofdregel, 8:72a Awb

Opdracht art. 8:72, 4, Awb

- > Wanneer? Terugverwijzen naar bestuursorgaan is onontkoombaar vanwege:
 - Beleids- of beoordelingsruimte; of
 - Onduidelijkheid over de feiten
- > B.o. is bij nemen nieuw besluit gebonden aan rechtsoordelen en opdrachten in de rechterlijke uitspraak (tot evt. andersluidende uitspraak in h.b.)

Opdracht art. 8:72, 4, Awb

- › En burger kan in beroep tegen nieuwe besluit geen gronden aanvoeren die in eerste procedure onherroepelijk en zonder voorbehoud door Rb. zijn verworpen, behoudens succesvol h.b. Brummen
- › Nova: b.o. moet nieuw besluit nemen met inachtneming van nieuwe feiten en omstandigheden en van het dan geldende beleid en recht (dus beoordeling “ex nunc”)
 - Soms uitzondering, bijv. als ten tijde aanvraag nog rechten bestonden die door nieuw beleid worden ontnomen

Opdracht art. 8:72, 4, Awb

- Lid 4, onderdelen a en b: bestuursrechter kan
 - bepalen dat wettelijke voorschriften over voorbereiding nieuwe besluit geheel of gedeeltelijk buiten toepassing blijven
 - bijv. afdeling 3.4 Awb hoeft niet opnieuw
 - bestuursorgaan een termijn stellen voor nemen nieuwe besluit

Bestuurlijke lus

- › Afdeling 8.2.2a Awb
- › Artikel 8:51a lid 1 Awb
 - ‘De bestuursrechter **kan** het bestuursorgaan in de gelegenheid stellen een gebrek in het bestreden besluit te herstellen of te laten herstellen. (...)’
- › Artikel 8:80a Awb
 - ‘Als de bestuursrechter artikel 8:51a Awb toepast, doet hij een **tussenuitspraak**’

Bestuurlijke lus

- › Bestuursrechter geeft aan hoe gebrek kan worden hersteld (8:80a lid 2 Awb)
- › Bestuursrechter bepaalt termijn waarbinnen gebrek moet zijn hersteld (8:51a lid 2 Awb)
- › Bestreden besluit wordt nog niet vernietigd. Pas in de einduitspraak
- › De rechtsstrijd is op onderdelen al wel beslist (“zonder voorbehoud gegeven oordelen”), dus art. 8:80a, lid 2, en 8:119 Awb!

Bestuurlijke lus

- [ECLI:NL:RVS:2016:997](#): behoudens (zeer) uitzonderlijke gevallen kan niet worden terugkomen van een in de tussenuitspraak gegeven oordeel. Voorbeeld uitzonderingen:
 - [ECLI:NL:RVS:2021:2598](#): anders dan in tussenuitspraak vanwege “Varkens in Nood” bepaalde belanghebbenden toch ontvankelijk geoordeeld ondanks niet-indienen zienswijzen (art. 6:13 Awb).
 - [ECLI:NL:RVS:2022:1698](#) PS Overijssel geven in aanvullende motivering na tussenuitspraak een fout uitgangspunt toe. “De Afdeling zou anders een einduitspraak moeten doen, waarvan zij weet dat deze op een onjuist uitgangspunt is gebaseerd.”
- Vgl. HR (AB 2008/259) + CRvB (AB 2016/431): van bindende eindbeslissing in een tussenuitspraak kan worden teruggekomen indien blijkt dat die beslissing (evident) berust op een onjuiste feitelijke of juridische grondslag. Partijen moeten zich daarover hebben kunnen uitlaten

Bestuurlijke lus

Meewerken of niet?

Art. 8:51b lid 1 Awb

‘Het bestuursorgaan deelt de bestuursrechter (...) mee of het gebruik maakt van de gelegenheid om het gebrek te herstellen of te laten herstellen

Art. 8:51d Awb

‘Indien de bestuursrechter in hoogste aanleg uitspraak doet, kan hij het bestuursorgaan opdragen een gebrek in het bestreden besluit te herstellen of te laten herstellen

Bestuurlijke lus

- › En wat na de bestuurlijke lus?
- › In tussenuitspraak geconstateerd gebrek kan niet met art. 6:22 Awb gepasseerd worden
- › Opnieuw beslisschema finaliteitsladder (8:72 Awb) aflopen
 - rechtsgevolgen in stand laten
 - zelf voorzien in de zaak
 - Nogmaals lussen?
 - Opdracht met aanwijzing

Informele lus

Bestuurlijke lus

The screenshot shows the Raad van State website. At the top, there is a navigation bar with links for 'hoog contrast', 'lees voor', and language options 'en | de | fr'. Below this is a menu with 'Actueel', 'Adviezen', 'Uitspraken', 'Publicaties', and 'Over ons'. The breadcrumb trail reads: 'U bent hier: Home > Actueel > Nieuws > Tracébesluit ViA15 bijna in orde, minister moet alleen extern salderen beter motiveren'. The article title is 'Tracébesluit ViA15 bijna in orde, minister moet alleen extern salderen beter motiveren', published on 6 maart 2024. The text states that the minister of Infrastructure and Water Management must provide further justification for the external balancing of the 'A12/A15 Ressen-Oudbroeken (ViA15)' decision. It mentions a consultation with four parties, including the Mobilisation for the Environment, the Dutch Environmental Federation, and the Fightable Foundation. The procedure is now concluded, and the minister must continue with the remaining objections from the 'Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland'. An aerial photo of a highway interchange is shown on the right. A caption below the photo reads: 'Lees de volledige tekst van de uitspraak met zaaknummer 201702813/20. Zie ook de speciale pagina op onze website'.

- › Damen, Lijdt de bestuursrechter aan ‘finalitis’? [AA 2010, 271](#)
- › Vgl. [diss. Verburg 2019](#), p. 238: Focus van de bestuursrechter op het naar de eindstreep brengen van een besluit. Of meer evenwicht (burgerlus)?

Burgerlus

- [conceptwetsvoorstel Wet versterking waarborgfunctie Awb](#), art. 8:51e, lid 1:
 - “De bestuursrechter kan een belanghebbende in de gelegenheid stellen een beroepsgrond nader te onderbouwen of een door hem ingenomen stelling aannemelijk te maken.”
- Net als bestuurlijke lus via tussenuitspraak art. 8:80a Awb
- Compensatie voor gevoelde ongelijkheid met bestuursorgaan, dat met de bestuurlijke lus herstel mogelijkheden kan krijgen
- Nadeel: via tussenuitspraak, dus evt. bevat die uitspraak reeds zonder voorbehoud gegeven oordelen; dus via nieuw art. 8:80a, leden 1 en 2, Awb weer art. 8:119 Awb van overeenkomstige toepassing. (Dit nadeel is er niet bij informele burgerlus; bijv. griffiersbrief, schorsing onderzoek ter zitting o.g.v. 8:64 Awb, heropening onderzoek o.g.v. 8:68 Awb)
- Burgerlus komt nu al in rechtspraak voor, bijv. bewijsopdracht in ABRS 20 december 2017, [ECLI:NL:RVS:2017:3488](#), [AB 2018/444](#) (m.nt. Van der Meulen & De Graaf)